

GOTLAND - senaste nytt!

Av Göran Svensson



S.S.S.-undersökning

Jag vill här tacka MAS för erhållet bidrag om 1000kr till Side scan sonar-undersökningar vid Gotland. Vraksökning runt Karlsöarna har pågått några år, efter de två förlista skeppen ur samma flotta där "amiralsskeppet Rosenkrantz", som var unionskung Erik av Pommerns, tilldrager sig det största intresset. Förlisningen skedde en höstnatt 1436 när den avsatte kungen skulle fara till Söderköping med sin flotta för att där avlägga ny kungsed och återfå den Svenska tronen. Kungen överlevde men blev inte svensk kung igen. Med anledning av fågelskyddet runt öarna har endast sökning kunnat ske under höst och vinter, vilket medför att endast ett fåtal tillfällen yppar sig varje år, pga vindförhållandena.

Vid det planerade tillfället för s.s.s.-undersökningarnas första dag kom vi halvägs ut till Lilla Karlsö, och kunde konstatera att vinden var för hård. För att utnyttja utrustningen när den fanns på ön, återtransporterade vi oss till Visby för att söka något av de skepp ur den Dansk-Lübska flottan som förliste sommaren 1566. Sjön närmast land bedömdes vara möjlig att befara, och visade sig medge acceptabla undersökningsresultat i medvind. Några indikationer framkom men kunde inte verifieras genom att passera över med maximal "förstoring" då det var högs olämpligt att vända och gå mot vinden. Detta resulterade i att fortsatt sökning med dykning har blivit mer omfattande än annars varit nödvändigt. Utförda dyk har inte resulterat i några vrakfynd.

Den andra dagens undersökningar vid Karlsöarna hindrades av ännu mera vind, och vi beslutade att undersöka om det fanns någon bro eller spång ut till Bulverket i Tingstäde träsk. Undersökningsresultatet visade inte något spår av bro eller spång.

I skrivande stund konstateras att även årets (-94) s.s.s.-undersökningar samt hittills planerade dyk blåst inne.

Gotland i övrigt

Det tyska konstgösellastade fartyget "Frank Michael" förliste norr om Fårö i oktober -93 och hela lasten läckte ut i havet. I maj tog vi vattenprover runt vraket för laboratorieanalys. För och akterskepp var tämligen hela medan lastutrymmet låg helt platt på botten. Straxt utanför det ca 60 meter långa fartyget låg hela motorinstallationen med propeller. Runt plåtarna midskepps låg trasiga bitar av trä, som vi uppfattade som icke härtörande från "Frank Michael" utan var helt genomsvårtade ekbord. Detta är ännu ej verifierat, men det förefaller alltså som förlisningen skett ovanpå ett annat vrak!!

Rune Fordal och Arne Adolfs-son fortsätter med sin forskning och dykning för ökad kunskap om Dansk-Lübska flottans förlisning 1566.

Grabbarna i Wisby Dykers söker fler 1800-tals vrak vid östra Gotland som dykmål.

Några har fått tillstånd att barga ett stockankare, andra inte. En tysk ville dela Valdemar Atterdags-skatten från år 1361 med staten, som inte lät honom få tillstånd att leta.

Däremot läggs ett detektivarbete ned på att komma till klarhet med händelserna 1361 från mellansvensk håll.

Det går rykten om en nätfastna som visade sig vara en ångare.

Vid Sandön har visst ett av vraken tittat fram ur bottensanden i sommar.

Janne Lerberg och Agne Petersson har funnit ännu flera fartygsbottnar i Kappels-hamnsviken genom fridykning. Och genom arkivdykning konstaterat att vissa år under mitten på 1800-talet hade många ggr fler förlisningar än SSHMs förlisningsregister.

Lörge-utgrävningen

Janne som leder Lörge-utgrävningen apparatdyker också. I en grund kalkutskeppningshamn på NÖ Gotland finns en ca 10m i diameter stor barlasthög. Den höjer sig bara ett par dm över botten, men har hittills visat sig gå ned ca en halv meter i botten. Hela högen är översållad av obegagnade kritpipor som är daterade till 1730-tal och består av tre olika typer förutom något enstaka undantag. Utgrävningen har hittills gett över tusen delar och några hundra mer eller mindre hela huvuden, men ingen hel pipa. Högen innehåller relativt lite sten men stora mängder tegel i form av byggtegel, glaserade och vackert formade delar av kakelugnar, glaserat och oglaserat taktegel samt några glas, metall och träbitar samt djurben (förmodligen får).

Positivt är arkeologiska utbildningen på högskolan som genererar en del marinarknologiskt inriktade uppsatser och undersökningar. Kanske det beror på att skolan ligger ovanpå den medeltida hamnen i Visby och kanske koggen man fann när man byggde grunden ligger där nere och drar tankarna till sig.

Allt kom nog inte med denna gång och det hinner nog hända en del till nästa gång. Till dess, varma hälsningar från han som ändå inte vet allt.

Göran Svensson
Kakelugngatan 22
621 53 Visby